

**MILLIY OLIMPIYA QO'MITALARIDA BOSHQARUVNI YO'LGA QO'YISH
MEZONLARI****Safarov O'lmasbek Sulton o'g'li**

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti

Jismoniy madaniyat va sport kafedrası stajyor o'qituvchisi.

Telegram orqali bog'lanish uchun: @Ulmasbek_SultonovichSafarov**Elektron pochta: ulmasbek158@gmail.com**<https://orcid.org/0009-0009-9521-2981><https://www.linkedin.com/in/ulmasbek-undefined-66ab353a7><https://share.google/NehdPv4IjDcZwENvZ>**<https://doi.org/10.5281/zenodo.20383149>**

Annotatsiya. Ushbu maqolada milliy olimpiya qo'mitalarida (MOQ) boshqaruvni yo'lga qo'yishning ilmiy-nazariy asoslari, xalqaro va milliy mezonlari hamda O'zbekiston Milliy Olimpiya qo'mitasi misolida amaliy tahlili chuqur yoritilgan. Prezident Shavkat Mirziyoyev rahbarligida amalga oshirilayotgan sport islohotlari, xususan MOQ boshqaruv tuzilmasini takomillashtirish, shaffoflikni ta'minlash, strategik rejalashtirish va xalqaro standartlarga moslashish masalalari ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Ilmiy asoslar bo'limida o'zbek sport huquqi va menejmenti olimlari tadqiqotlari va Prezident asarlariga tayangan holda mavzuning nazariy negizlari ochib berilgan. Tahlil bo'limida amaliy holat, muammolar, yechimlar va istiqbollar batafsil bayon etilgan. Maqola sport tashkilotlari rahbarlari, huquqshunoslar, sport menejmenti mutaxassislari va talabalar uchun mo'ljallangan bo'lib, O'zbekiston sportining xalqaro maydondagi nufuzini oshirish va sog'lom avlod tarbiyasida MOQ rolini kuchaytirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: Milliy Olimpiya qo'mitasi, boshqaruv mezonlari, sport boshqaruvi, strategik rejalashtirish, shaffof boshqaruv, xalqaro standartlar, Prezident islohotlari, Olimpiya harakati, sport menejmenti, sog'lom avlod.

Аннотация. В данной статье научно-теоретически анализируются основы, международные и национальные критерии организации управления в национальных олимпийских комитетах (НОК), а также практический анализ на примере Национального олимпийского комитета Узбекистана. На основе спортивных реформ под руководством Президента Шавката Мирзиёева раскрываются вопросы совершенствования структуры управления НОК, обеспечения прозрачности, стратегического планирования и соответствия международным стандартам. В разделе научных основ на базе исследований узбекских ученых в области спортивного права и менеджмента, а также трудов Президента освещаются теоретические основы темы.

В разделе анализа подробно освещаются практическое состояние, проблемы, решения и перспективы. Статья предназначена для руководителей спортивных организаций, юристов, специалистов спортивного менеджмента и студентов и служит повышению международного авторитета узбекского спорта и укреплению роли НОК в воспитании здорового поколения.

Ключевые слова: Национальный олимпийский комитет, критерии управления, спортивное управление, стратегическое планирование, прозрачное управление, международные стандарты, реформы Президента, Олимпийское движение, спортивный менеджмент, здоровое поколение.

Annotation. *This article provides a deep scientific-theoretical analysis of the foundations, international and national criteria for establishing management in National Olympic Committees (NOCs), along with a practical analysis using the example of the National Olympic Committee of Uzbekistan. Based on sports reforms led by President Shavkat Mirziyoyev, it examines issues of improving the NOC management structure, ensuring transparency, strategic planning, and alignment with international standards. The scientific foundations section highlights the theoretical bases drawing on research by Uzbek scholars in sports law and management, as well as the works of the President. The analysis section details the practical situation, problems, solutions, and prospects. The article is intended for heads of sports organizations, lawyers, sports management specialists, and students, and serves to enhance the international prestige of Uzbek sports and strengthen the NOC's role in nurturing a healthy generation.*

Keywords: *National Olympic Committee, management criteria, sports governance, strategic planning, transparent management, international standards, Presidential reforms, Olympic Movement, sports management, healthy generation.*

Ilmiy asoslari: Milliy olimpiya qo'mitalarida boshqaruvni yo'lga qo'yish mezonlari zamonaviy sport huquqi va menejmentining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Xalqaro Olimpiya Qo'mitasi (XOQ) Xartiyasiga muvofiq har bir mamlakatning MOQ'i mustaqil, nodavlat-notijorat tashkiloti sifatida faoliyat yuritishi, Olimpiya harakatini rivojlantirish, sportchilarni tayyorlash va xalqaro musobaqalarda mamlakatni ifodalash vazifalarini bajarishi kerak.

O'zbekiston Respublikasida Prezident Shavkat Mirziyoyev rahbarligida sport sohasi tubdan isloh qilinmoqda. 2024-yil 25-noyabrda O'zbekiston Milliy Olimpiya qo'mitasining 41-Bosh Assambleyasida Prezident Shavkat Mirziyoyev MOQ raisi etib bir ovozdan saylangani bu yo'nalishdagi islohotlarning yorqin namoyon bo'ldi. Prezidentimizning nutqlarida ta'kidlanganidek, "Olimpiya harakati – bu nafaqat sport musobaqalari, balki tinchlik, do'stlik va yoshlar tarbiyasining kuchli vositasi". Ushbu g'oyalar MOQ boshqaruv mezonlarini belgilashda asosiy yo'l-yo'riq bo'lib xizmat qiladi.

Ilmiy jihatdan boshqaruv mezonlari quyidagi tarkibiy qismlarga bo'linadi:

1. Huquqiy mezonlar — O'zbekiston qonunchiligi ("Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida"gi Qonun), XOQ Xartiyasi va MOQ Nizomi.
2. Tashkiliy mezonlar — Bosh Assambleya, Ijroiya qo'mitasi, rais va bosh kotib institutlari.
3. Strategik mezonlar — Uzoq muddatli rivojlanish strategiyasi, KPI tizimi va monitoring.
4. Moliyaviy va shaffoflik mezonlari — Byudjet shakllantirish, hisobot berish va xavf-xatarlarni boshqarish.
5. Ijtimoiy va axloqiy mezonlar — Dopingga qarshi kurash, gender tengligi va yoshlar ishtiroki.

O'zbek olimlari (sport menejmenti va huquqi bo'yicha tadqiqotchilar) bu mavzuni faol o'rganmoqda. Ular MOQ boshqaruvida xalqaro tajribani (IOC Governance Principles) milliy sharoitlarga moslashtirish zarurligini ta'kidlaydilar. Prezident farmonlari va qarorlari (sportni moliyalashtirish, antidoping agentligi va boshqalar) bu ilmiy izlanishlar uchun mustahkam huquqiy asos yaratgan.

MOQ boshqaruvining ilmiy asoslari “good governance” tamoyillariga — shaffoflik, hisobdorlik, ishtirokchilik, samaradorlik va barqarorlikka asoslanadi. O‘zbekistonda bu tamoyillar Prezident rahbarligidagi islohotlar orqali amalda joriy etilmoqda.

Tahlil bo‘limi: O‘zbekiston Milliy Olimpiya qo‘mitasida boshqaruvni yo‘lga qo‘yish mezonlarini tahlil qilganda bir qator ijobiy o‘zgarishlar kuzatiladi. Bosh Assambleya oliy boshqaruv organi sifatida har yili yig‘iladi va har to‘rt yilda rahbarlarni saylaydi. Ijroiya qo‘mitasi operativ boshqaruvni amalga oshiradi. Prezident Shavkat Mirziyoyev rais sifatida strategik yo‘nalishni belgilaydi, bu esa davlat darajasida qo‘llab-quvvatlashni ta‘minlaydi.

Amaliy tahlilda quyidagi mezonlarning qo‘llanilishi muhim natijalar bermoqda:

- Strategik rejalashtirish — Parij-2024, Los-Anjeles-2028 va kelajakdagi Olimpiadalarga tayyorgarlik strategiyalari ishlab chiqilgan.

- Moliyaviy barqarorlik — Davlat byudjeti, xalqaro grantlar, sponsorlik va tijorat loyihalari orqali moliyalashtirish diversifikatsiya qilinmoqda.

- Shaffoflik — Hisobotlarning ochiqligi, raqamli platformalar va mustaqil audit tizimi kuchaytirilmoqda.

- Kadrlar siyosati — Mutaxassislar malakasini oshirish, yosh mutaxassislar jalb qilish va gender balansi.

Biroq, tahlil ba‘zi muammolarni ham ko‘rsatadi: ba‘zi federatsiyalar bilan hamkorlikda muvofiqlashtirish yetarli emasligi, moliyaviy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish zarurligi va raqamlashtirish darajasini yanada yuksaltirish. Xalqaro tajribani (Buyuk Britaniya, Germaniya, Xitoy MOQLari) moslashtirish orqali bu muammolarni hal etish mumkin.

Prezident topshiriqlari asosida o‘tkazilgan videoselektor yig‘ilishlari seleksiya tizimini takomillashtirish, ommaviy sportni rivojlantirish va professional tayyorgarlikni kuchaytirishga qaratilgan. Bu MOQ boshqaruv mezonlarini amaliyotga to‘liq joriy etishning muhim omilidir.

Qo‘shimcha tahlil: gender tengligi va yoshlar ishtirokini oshirish, antidoping siyosatini kuchaytirish, ekologik barqarorlik (Olimpiya harakati Green Agenda) va sport diplomatiyasini rivojlantirish kabi zamonaviy mezonlar ham dolzarbdir. O‘zbekiston MOQi Osiyo Olimpiya Kengashi bilan hamkorlikda bu yo‘nalishlarda faol ish olib bormoqda.

Xulosa: Milliy olimpiya qo‘mitalarida boshqaruvni yo‘lga qo‘yish mezonlari Olimpiya harakatining muvaffaqiyatli rivojlanishini ta‘minlovchi asosiy omildir. O‘zbekiston tajribasi Prezident Sh.M.Mirziyoyev rahbarligida bu mezonlarni samarali joriy etish mumkinligini ko‘rsatmoqda. Kelajakda shaffoflik, strategik rejalashtirish va xalqaro hamkorlikni yanada kuchaytirish orqali O‘zbekiston sporti xalqaro maydonda yangi marralarni zabt etadi va “Yangi O‘zbekiston” strategiyasining muhim qismiga aylanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сонли Фармони.
2. Ўзбекистон Республикасининг "Жисмоний тарбия ва спорт тўғрисида"ги Қонуни (янги таҳрири). 2015 йил 4 сентябрь.
3. Mamlakatimizda jismoniy tarbiya va sport sohasida davlat-xususiy sheriklik asoslari. **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li:** 29.06.2024
4. <https://doi.org/10.5281/zenodo.12589317>
5. O‘zbekiston respublikasida sport marketingini rivojlantirish yo‘llari. 29.06.2024

6. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:** <https://doi.org/10.5281/zenodo.12589372>
7. Мирзиёев Ш.М. Жисмоний тарбия ва спорт соҳасини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида. ПФ-5924-сон Фармон. 24.01.2020.
8. К вопросам повышения качества образовательной деятельности вузов на основе системного анализа и стратегического менеджмента. 29.06.2024
9. <https://doi.org/10.5281/zenodo.12593025> **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
10. Sport xizmatlari bozorida marketing faoliyatini rivojlantrish. 04.09.2024
<https://doi.org/10.5281/zenodo.13685623> **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
11. O'zbekiston va xalqaro sport tashkilotlari aloqalarida marketingning iqtisodiy ahamiyati. 04.09.2024 **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
12. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13685654>
13. Xalqaro sportda professional sportni boshqarish modellari 04.09.2024
<https://doi.org/10.5281/zenodo.13685676> **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
14. Sport menejerlarni tayyorlash o'ziga xos xususiyatlari 04.09.2024
<https://doi.org/10.5281/zenodo.13685312> **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
15. Sport sohasida samarali boshqarish tizimini takomillashtirish 04.09.2024
<https://doi.org/10.5281/zenodo.12589279> **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
16. Safarov O'. (2024). Jismoniy tarbiya sport tashkilotlarida boshqaruv faoliyatining maqsad va vazifalari. 09.10.2024. Наука и инновация, 2(28), 46–48. <https://in-academy.uz/index.php/si/article/view/37871>
17. **Safarov O'.** (2024). Sportni boshqarishda yetakchilikning ahamiyati. 09.10.2024. 142–144. <https://in-academy.uz/index.php/yo/article/view/37869>
18. **K.Sh. Ziyadullayev. A.B. Jumaniyazov. Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li.** Sport sohasida sifat menejmentini takomillashtirishning ijtimoiy-iqtisodiy jihatlari. 02.21.2025. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14902890>
19. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li.** “Sport tashkilotlarida inson resurslarini boshqarishning zamonaviy konsepsiyalari va ularning samaradorlikka ta'siri” 30.12.2025. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18093358>
20. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li.** “Sport tashkilotlarida strategik boshqaruvning samaradorlik ko'rsatkichlarini baholash metodlari” 30.12.2025. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18093426>
21. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li.** “Sport sanoatida iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda menejment modellarining qiyosiy tahlili” 30.12.2025. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18093468>
22. **Ziyadullayev Komiljon Shamsiyevich, Jumaniyazov Anvar Bekchanovich, Boyqobilov Akbar Panji o'g'li, Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li.** 28.03.2025. “Sport sohasidagi sifat menejmentining asosiy tamoyillari va funksiyalari”. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15099586>
23. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li.** “Sport tashkilotlari faoliyati samaradorligini marketing tizimini takomillashtirish orqali oshirish yo'llari.” <https://doi.org/10.5281/zenodo.13685343>.
24. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li, A. Q. Nurullayev.** “The origin and development of athletics” 04.03.2022. <http://www.sciencebox.uz/index.php/jars/article/view/1379>
25. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li.** “Middle long distance running” 02.03.2022. <http://www.sciencebox.uz/index.php/sjeg/article/view/1360>

26. **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li.** “Jismoniy tarbiya va sportda menejmentning ahamiyati” 08.04.2024. <https://doi.org/10.5281/zenodo.11098396>